

ایرادات وارده بر قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)

این قانون ۱۰ ایراد دارد.

افزایش تنوع قانون تاکید شده تا سلیق مشتریان به طور خاص تامین شود.

در بند پنجم این پیش نویس، عدم جامعیت نسبت به اهداف و سلیق متقاضیان تسهیلات از دیگر موارد اصلاحی عنوان شده است. بر پایه این گزارش، کمیته اصلاح قانون بانکداری بدون ربا ۱۲ نوع عقد موجود را کافی و وافی ندانسته و عنوان داشته است که این ۱۲ عقد تامین کننده تمامی سلیق نیستند. بنابراین، عقود همچون استصناع، قرارداد صلح، خرید دین و ... که می‌توانند در شرایط خاص مورد استفاده واقع شوند، به پیش نویس این قانون افزوده شده‌اند. ششمین بند از این پیش نویس، بر عدم جامعیت ابزارهای پولی تاکید دارد و ابزارهای موجود را برای بانک مرکزی کافی نمی‌داند. بر این اساس، ابزارهایی همچون تنزیل مجدد، عملیات بازار باز و ... به قانون بانکداری بدون ربا افزوده شده تا در مواقع لازم بانک مرکزی با استفاده از ابزارهای متنوع بتواند نسبت به کنترل‌های لازم اقدام کند. در هفتمین بند از این پیش نویس، بر لزوم افزودن قانونی برای مواجه شدن با موضوع مطالبات معوق تاکید شده است. بر این اساس، راهکارهای مختلف برای مواجهه با دارندگان مطالبات معوق دیده شده است.

نوع قانون برای کسانی که از پرداخت بدهی ناتوانند یا برنامه پرداخت بدهی‌های‌شان عقب مانده است، با کسانی که به هر دلیل در بازپرداخت بدهی‌های خود پیمان شکنی کرده‌اند، متفاوت است.

در بند هشتم این قانون، بر لزوم ارتباط بانک‌ها با بانک‌های کشورهای مختلف تاکید شده تا بر پایه آن، بانک‌های ایرانی با بانک‌های اسلامی و غیراسلامی - حتی بانک‌هایی با سیستم بانکداری ربوی - ارتباط کاری برقرار کنند.

در نهمین بند این قانون، فقدان راهکار شرعی برای کنترل و نظارت بر معاملات مورد اشاره واقع شده است. در این خصوص، کمیته‌ای تشکیل می‌شود تا بر معاملات صحیح، مهر تایید و بر معاملات ناصحیح، مهر ناصحیح بزند. بند آخر اصلاحات نیز بر لزوم گردآوری قانونی برای تحقیق و توسعه تاکید دارد. با توجه به این که هر روز شیوه‌های نوینی از بانکداری ارایه می‌شود، لذا قانونگذار تمهیداتی را اندیشیده است تا در صورت لزوم، بانک‌ها از ابزارهای جدید استفاده لازم را داشته باشند و زمینه لازم برای ورود ابزارهای جدید به متن قانون فراهم شود.

قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) مشتمل بر ۲۷ ماده و چهار تبصره در جلسه روز سه شنبه هشتم شهریور ۱۳۶۲ مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ دهم شهریور ۱۳۶۲ به تایید شورای نگهبان رسید و از ابتدای سال ۱۳۶۳ هم به مرحله اجرا درآمد.

این قانون که در طول ۲۴ سال گذشته پایه و چارچوب مناسبات بانکی ایرانیان بوده است، تاکنون به دفعات مورد بررسی و نقد قرار گرفته و نقاط ضعف و قوت آن مطرح شده است و اخیراً کمیته اصلاح قانون بانکداری بدون ربا نیز به بررسی آن پرداخته و ویرایش جدیدی از این قانون را برای طی مراحل قانونی بعدی، در اختیار معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری قرار داده است.

بنا به گزارش خبرگزاری ایلنا، در ویرایش جدید این قانون، ۱۰ ایراد اساسی مورد تاکید قرار گرفته و برای تصحیح این ایرادات راهکارهایی ارایه شده است.

در متن این پیش نویس، عدم ارایه تعریف روشن و کاربردی از نظام بانکی ایران، از جمله ایرادات اساسی قلمداد شده که براساس آن، هنوز مشخص نیست که قلمرو قانون بانکداری بدون ربا برای ایران چه موسسه‌هایی را «بانک» معرفی می‌کند. بر این اساس، قانونگذار مشخص نکرده است که آیا موسسه‌های مالی و اعتباری یا تعاونی‌های اعتبار یا لیزینگ‌ها تحت شمول قانون بانکداری بدون ربا برای ایران قرار می‌گیرند یا خیر؟

در بند دوم این پیش نویس، تأثیرپذیری قانونگذار از شرایط بدو انقلاب که قانون را بر اساس اقتصاد دولتی نگاشته است، مورد نقد و ایراد واقع شده است. بر این اساس، آمده است که در قانون فعلی، هیچ زمینه‌ای برای بانک‌های خصوصی دیده نشده است.

عدم قابلیت قانون بانکداری بدون ربا برای طراحی و ایجاد بانک‌های مختلف نیز محل بحث بوده است که با توجه به قوانین مختلف در سایر کشورها و در برگیری آن برای انجام حرفه بانکداری به صورت گسترده و فراگیر، با افزودن بندی در این خصوص، تمهیدات لازم برای کامل شدن قانون در این خصوص دیده شده است.

بی توجهی به اهداف و سلیق سپرده‌گذاران، از دیگر موارد انتقاد به قانون بانکداری بدون رباست. با توجه به این که در قانون بانکداری بدون ربا تنها سه نوع سپرده‌گذاری برای مشتریان دیده شده است، در نسخه اصلاحی، بر